Shaun Allison i Andy Tharby

Fes que cada classe funcioni

Sis principis per contribuir a un millor ensenyament i aprenentatge

Pròleg d'Enric Prats

Traducció de Carles Miró

Eumo Editorial

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 3 21/4/21 10:02

ÍNDEX

Pròleg a l'edició catalana, Enric Prats 7
Pròleg a l'edició anglesa, Doug Lemov 13

Introducció 17

1. El repte 31

2. L'explicació 69

3. El modelatge 105

4. La pràctica 139

5. La retroalimentació 179

6. Les preguntes 213

7. Incorporant els valors 249

Apèndix 1. Índex d'estratègies 277
Apèndix 2. Eina de planificació i reflexió 281

Bibliografia 285

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 5 21/4/21 10:02

PRÒLEG A L'EDICIÓ CATALANA

Darrerament hem assistit a una interessant explosió d'iniciatives a les escoles i instituts del país que han buscat l'excel·lència en les seves pràctiques mogudes per una gran dosi d'il·lusió i de ganes, amb resultats remarcables. Una generació ben motivada de professorat ha protagonitzat un dels millors períodes de la història de l'educació que els més agosarats han batejat d'autèntica revolució educativa.

De la mateixa manera que la pràctica educativa ha experimentat una implosió remarcable, assistim també a una ingent producció de material reflexiu i propositiu que des de diversos àmbits vol registrar allò que està passant i marcar el camí per on haurien d'anar les coses en educació, tant en els objectius o les finalitats com en els mitjans o les maneres de procedir. Una bona quantitat de llibres donen fe de la qualitat que s'està assolint en el nostre sistema educatiu, amb tota mena de fórmules per millorar les classes i, en definitiva, fer més bona l'educació d'infants i joves.

Això està en plena sintonia amb la voluntat de fer que les coses funcionin, un dels anhels més imperiosos dels humans des que van inventar la roda i potser l'escriptura. Aquest desig ha esdevingut prioritari en una societat que ho mesura tot amb criteris d'eficàcia i d'eficiència, i en què la innovació i la competència volen dominar el llenguatge col·loquial. El món de l'educació no se n'ha escapat.

El llibre que tenim entre mans no és un llibre qualsevol, tot i que tampoc no se'n lliura, d'aquest món; i introdueix un advertiment necessari i interessant: per fer les coses bé, primer cal saber per què les fem, això donarà solidesa i coherència a l'hora de decidir què podem canviar per fer-ho encara millor. Sona senzill, potser ho és, i els autors

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 7 21/4/21 10:02

hi esmercen esforços per demostrar que segurament Guillem d'Occam tenia raó i les solucions senzilles són les més agosarades: en paraules més modernes, menys és més. I així ho posen en pràctica, amb sis principis i setanta-tres estratègies o trucs per assolir l'excel·lència buscada.

Pot semblar una simplificació barroera cenyir una bona docència en sis principis, però els savis diuen que val més tenir pocs principis i fer-los servir, que no pas tenir-ne molts i que acabin dormint al calaix perquè no sabem com aplicar-los. La qüestió important aquí és com definim i decidim aquests principis, sobre quina base els dibuixem i de quina manera ens ajuden a inspirar la tasca docent.

Els autors del llibre ho expliquen a la introducció i ho fan a partir de dos eixos perfectament connectats: una pràctica experimentada i un sistema coherent d'idees. La pràctica experimentada no és qualsevol cosa, com tampoc el sistema. Una pràctica experimentada és una pràctica raonada, o passada pel filtre de la sensatesa i amb proporcions equilibrades de prudència i gosadia. Per anar sobre segur, és oportú recordar aquí els tres moments de l'acte educatiu que sempre cal tenir presents: abans i després de cada classe, apliquem criteris més o menys racionals, per decidir què hi farem i per valorar com ha anat; mentre dura la classe, fem el que podem i corregim sobre la marxa, introduïm canvis, improvisem, i en acabat, mirem de trobar com es vincula tot plegat amb el sistema d'idees, travat i lúcid, que sosté tot l'edifici.

Les presses quotidianes i les rutines adquirides no sempre permeten ser estrictes amb el seguiment d'aquests tres moments; sovint la intuïció i l'olfacte docent estalvia moments de reflexió, però sempre és interessant intentar trobar l'estona per rumiar i acabar de decidir si sortim amb una satisfacció òptima de la tasca duta a terme. Això seria una pràctica experimentada, que necessàriament ha d'anar acompanyada, si ho volem fer bé, d'un sistema d'idees consistent, que l'experiència ajuda a acabar d'arrodonir, però que sempre ha de venir confirmat de la recerca més solvent, dels avenços més reconeguts en una gran diversitat de fonts on l'educació ha d'anar a beure. La pràctica és important, però un marc conceptual apropiat és imprescindible per jutjar si la cosa ha anat bé, si ha funcionat.

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 8 21/4/21 10:02

Aquests, per tant, són els dos eixos, una extensa pràctica experimentada i un sistema d'idees consistent, que sostenen les propostes relatades en aquest llibre, la finalitat del qual és fer arribar una educació de qualitat a tothom, sense pràcticament excepcions. Efectivament, una bona manera de mesurar si una classe ha funcionat és valorar si ha estat un èxit per a tothom: per a l'alumnat per descomptat, però també per al professorat. Es notarà si ha funcionat quan es pugui decidir si ha estat una classe de la qual tothom ha sortit amb la sensació que hi han ocorregut coses importants; que el que s'hi ha fet compta de debò, com han volgut expressar els autors en el títol original: només compta allò que serveix i només serveix allò que proporciona sentit al que fem.

En poques paraules, si et funciona una classe, segurament funciona per al conjunt d'alumnes i han trobat sentit a allò que han fet mentre ha durat, un sentit que molt probablement es mantindrà força temps després, i es reforçaran els aprenentatges adquirits en el contrast personal amb els fets quotidians. Per això, els autors afirmen que l'excel·lència i el creixement són els dos pilars de la seva proposta, i una bona part de la responsabilitat del seu èxit cal buscar-la en una pràctica efectiva del professorat: una reivindicació ben evident de la funció docent en uns moments en què els àugurs prediuen que la feina del professorat acabarà sent residual, fàcilment substituïble per entorns més potents i més atractius, que en reduiran la funció a un mer acompanyament, no sabem si al costat, davant o darrere d'aquells que aprenen i s'eduquen. Els referents, en un món que diuen que n'està mancat, només podran venir de la figura del docent, una aposta decidida dels autors d'aquest llibre.

Ara bé, allò que et funciona (el pronom aquí és important) potser només et funciona a tu, només li funciona a algú en particular o a un grup reduït de col·legues, però no acabarà de satisfer a tothom. El matís, que els autors remarquen, és interessant perquè adverteix, novament, dues coses: la primera, que no hi ha receptes universals, i la segona, que les classes s'han de reinventar dia a dia. Per sort i per desgràcia, segons com es miri, l'educació i l'aprenentatge no responen als dictats d'una ciència exacta. Tot el contrari: el que funciona aquí i ara probablement

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 9 21/4/21 10:02

no funciona enlloc més ni en cap altre moment. Cadascú ha de saber anar construint el seu llibre de la vida docent i educativa, compartir-lo sempre que es pugui i agradi, mirar què fan els col·legues, però evitar de copiar sense reflexió receptes que sabem que poden tenir una vida efímera, i més en un món, l'educatiu, que reclama innovacions dia sí i dia també.

Perquè una de les condicions de les aules actuals és que, encara que pugui semblar el contrari, acullen alumnes cada cop més exigents, ja que l'entorn també ho és, d'exigent, malgrat que tot apunti a un relaxament generalitzat, en la forma i en el fons. Qualsevol que s'acosti a una classe de secundària —etapa que aquí hem fet obligatòria fa poques dècades, a diferència d'altres llocs del món on fa més anys que nosaltres que tenen una secundària obligatòria fins a una edat que fàcilment titllem de complicada— podrà constatar que tot plegat no és fàcil. En aquestes aules de secundària, s'hi podrà reconèixer ràpidament que la competició que cal lliurar per aconseguir que els nois i les noies trobin sentit a allò que fan és dura i, com es deia, exigent. S'hi han de dedicar esforços importants no tant per motivar l'alumnat sinó per fer-los veure que allò que fan té un sentit. Però el primer que hi ha de trobar sentit és el mateix professorat. Aquest és el focus principal del llibre: proporcionar un rumb, pràctic i profitós, a la tasca docent.

Només amb recerca i renovació constant es pot assolir el que es demana, dos vectors que requereixen formació, per descomptat, però sobretot una predisposició acusada per part del professorat. Si més no, els principis proposats són perfectament aplicables a com encarar la docència: repte, explicació, modelatge, pràctica, retorn i qüestionament. I, a més, diuen els autors, una cultura escolar o docent que els acompanyi, és a dir, un entorn que faciliti la posada en pràctica d'aquesta actitud proactiva i resolutiva, les dues condicions bàsiques d'un bon docent.

Dues claus de lectura. La primera és un recordatori sobre el propòsit dels autors amb la introducció, que és d'una factura notable. A més de remarcar la finalitat del llibre, hi defineixen el sistema d'idees que dona fortalesa i convicció a la posada en pràctica de les propostes que venen

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 10 21/4/21 10:02

a continuació. Precisament, aquest reguitzell llarg de propostes queden agrupades en els set àmbits esmentats (un per a cada principi i un de final sobre la cultura escolar o docent) i cada àmbit comença amb dues breus històries, a mode d'anècdota, on es narren dues situacions escolars: una referida a un noi o noia, i una referida a un professor o professora, sempre de nivells de secundària i sempre amb el nom dels protagonistes. És fàcil endevinar que hi posen el nom i descriuen la situació amb un propòsit ben clar: allò et pot passar a tu en qualsevol moment de la teva vida escolar. Proporciona un efecte de realitat molt emprat en llibres d'aquesta mena.

Hi ha una segona indicació que també és oportuna: es pot obrir el llibre per qualsevol pàgina i se'n trauran idees interessants per aplicar a classe, i molt probablement aquella idea portarà a una altra i aquesta a una altra. Els autors saben que aquesta fórmula de lectura, en un món de tastaolletes, és la més habitual, i no ha de resultar estrany provar-ho d'aquesta manera. De fet, no és pas un manual que calgui llegir de la primera a la darrera pàgina i aplicar tots i cada un dels suggeriments que s'hi fan. Això aniria en contra, també, del seu esperit.

I un darrer advertiment. Seria un error pensar que el llibre reivindica les classes magistrals. Tant de bo que totes les classes ho fossin, de magistrals. No, el llibre reclama l'atenció sobre el professorat com a primer responsable d'allò que passa en una aula per provocar situacions exitoses, potser no sempre memorables, però sí que almenys per fer que cada classe funcioni.

Enric Prats,
professor de Pedagogia de la Universitat de Barcelona

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 11 21/4/21 10:02

INTRODUCCIÓ

Durant la Setmana Santa de fa uns anys, en Shaun i la seva dona, la Lianne, estaven endreçant les golfes quan van aparèixer els llibres rebregats de quan ella anava a l'escola. Eren de química de desè curs,[1] una matèria que ensenyava el professor Clarke, a qui recorda molt bé. Van començar a fullejar-los. Eren plens d'anotacions minucioses i oportunes. Fins i tot trenta anys més tard, la manera d'ensenyar del professor Clarke brillava des d'aquelles pàgines brutes de pols.

Les lliçons de química del professor Clarke eren exigents. A vuitè curs, la Lianne va aprendre què són les valències; a desè, les fórmules empíriques. Els alumnes havien d'apujar el seu nivell fins a arribar al que el professor exigia, perquè ell no el rebaixaria mai. Pobres dels que no estiguessin a l'altura, perquè el professor Clarke posaria els seus noms a la vergonyosa «llista dels dotze del patíbul»! S'esperava que els alumnes responguessin als comentaris del professor Clarke. Ell escrivia «correccions» i s'havien de repetir totes les respostes incorrectes fins que eren correctes. Al professor li era igual si la feina en si era interessant. Només el preocupava que els alumes aprenguessin el que havien d'aprendre. Tots els estudiants del curs de la Lianne van acabar com a mínim amb un bé en química als exàmens per obtenir

1. Correspondència de nomenclatures entre l'ensenyament britànic i el català: setè - sisè de Primària; vuitè - primer d'ESO; novè - segon d'ESO; desè - tercer d'ESO; onzè - quart d'ESO; Etapa 2 - alumnes entre 7 i 11 anys; Etapa 3 - alumnes entre 11 i 14 anys; Etapa 4 - Alumnes entre 14 i 16 anys. Després de l'onzè curs, en què acaba l'Educació Secundària Obligatòria, els alumnes passen uns exàmens per obtenir el GSCE (General Certificate of Secundary Education).

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 17 21/4/21 10:02

el Certificat de Secundària Obligatòria. I també hi havia un grup amb diversitat.

Les classes del professor Clark, atreien i motivaven els alumnes? I tant que sí! Solia guanyar el premi al «professor de l'any» de l'escola, i encara ara és una persona coneguda i apreciada a Porthcawl, Gal·les del Sud, tot i que fa uns quants anys que s'ha jubilat. Actualment la Lianne és una excel·lent professora de ciències.

Fa temps que els professors estem desconcertats. Després de molts anys de recerca pedagògica, resulta que no hi ha ningú capaç de dir com és una classe ben impartida. Així i tot, durant segles, per no dir mil·lennis, hi ha hagut professors que se n'han sortit perfectament bé. No hi ha dubte que el professor Clarke se'n sortia. Però aconseguir ensenyar bé no és una activitat que es limiti a imitar aquells que admirem. Hem de trobar alguna cosa que a nosaltres individualment ens funcioni: a les nostres classes, a les nostres escoles. De totes maneres, no podria ser que en els últims anys hàgim complicat tant la definició de què és el bon exercici de la nostra professió que ja no sabem veure algunes veritats elementals?

El departament d'inspecció, que en el passat havia preferit, i, fins i tot prescrit, un determinat model d'ensenyament, el 2014 va deixar de qualificar les classes individuals, perquè fossin els centres educatius els que definissin per si mateixos com ha de ser la bona docència. A les aules de tota la Gran Bretanya els professors ara tenen més llibertat de la que tenien fa una dècada per desenvolupar i perfeccionar estratègies que s'ajustin a la manera d'ensenyar que prefereixin i a les necessitats dels seus alumnes. Aquest és un canvi benvingut, però imponent, que a més planteja una pregunta: si hem de fer que totes les classes comptin, quines són les accions senzilles i raonables que tenen més efecte en l'aprenentatge?

Hem de deixar molt clar des del principi que no creiem en solucions màgiques. Aquest llibre no pretén donar respostes incontestables per a qualsevol dubte que tingui un professor, sinó que oferim una filosofia coherent i sis principis pedagògics ben fonamentats que afecten el nucli essencial del bon ensenyament: el repte, l'explicació, el modelatge, la

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 18 21/4/21 10:02

pràctica, la retroalimentació i les preguntes. Esperem que les idees seran útils tant per als professors novells com per als experimentats, sempre que procurin millorar i comprendre millor la creació d'un clima ric per a l'aprenentatge a partir de petits detalls pràctics.

Hi ha dos valors bàsics en tot aquest llibre: l'*excel·lència* i el *creixement*. Després de llegir l'extraordinari llibre *An Ethic of Excellence*,[2] escrit per Ron Berger, professor de secundària de Massachusetts, ens vam adonar que seguint precipitadament les idees pedagògiques de moda (com les de ritme, de progrés ràpid i d'aprenentatge independent) feia molt que havíem passat per alt una veritat eterna: que la nostra responsabilitat principal és proporcionar als estudiants l'oportunitat de ser excel·lents. Berger escriu sobre la manera com submergeix els alumnes en treballs i models d'alt nivell, els deixa reescriure els treballs diverses vegades i construeix una cultura d'orgull pel saber. El resultat és una cultura d'artesania ben feta com la que té un artesà, perquè segons Berger, tots els nois són aprenents d'artesans. Els hauríem d'estimular perquè perfeccionin la seva obra, amb orgull i aplicació, fins que arribin a l'excel·lència.

Però l'excel·lència és difícil d'aconseguir. Per fer-ho, un noi ha de treballar de valent i ha d'estar disposat a afrontar els contratemps que inevitablement es trobarà pel camí. En aquest aspecte tenen especial rellevància les idees de Carol Dweck, psicòloga de la Universitat de Stanford, sobre *mindset* (mentalitat i actituds de millora d'un mateix). Dweck va descobrir que els éssers humans es poden situar aproximadament en una de les dues grans categories següents: els de *mentalitat fixa* i els de *mentalitat de creixement*. Els que adopten una actitud «fixa» creuen que les seves capacitats són innates i que no es poden canviar: he nascut intel·ligent (o estúpid) i així em quedaré. Els conscients de la possibilitat de creixement, en canvi, atribuiran l'èxit o el fracàs no a una capacitat (o falta de capacitat) impossible de canviar, sinó més aviat al fet d'haver treballat més o menys. Amb poques paraules, que si un alumne suspèn un examen, el resultat es pot atribuir a dues causes

2. Ron Berger, *An Ethic of Excellence: Building a Culture of Craftsmanship with Students* (Portsmouth, New Hampshire: Heinemann, 2003).

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 19 21/4/21 10:02

diferents: o es culpa la seva capacitat natural i es conclou que una altra vegada no val la pena esforçar-s'hi més, o s'intenta aprendre dels errors amb l'objectiu de fer-ho més bé una altra vegada.

Naturalment hem d'intentar estimular la mentalitat de creixement. Els professors i els alumnes s'han d'adonar que, amb paraules de Dweck, «treballar de valent et fa més intel·ligent» i que és l'esforç, aquesta noció tan passada de moda, el que obre la porta a la millora i no pas cap do concedit des del naixement. La recerca de Dweck ha demostrat que els adults poden tenir una enorme influència en la mentalitat que adopti una criatura segons el llenguatge que s'utilitzi amb ells. Té una gran importància com emmarquem l'èxit i el fracàs, i de quina manera fomentem la superació de dificultats com una activitat positiva. Vistos des d'un altre punt de vista, els descobriments de Dweck assenyalen cap a un altre principi que hi ha darrere el llibre: el professorat exemplar no ha nascut bo, ha esdevingut bo.

Com a fonament del nostre llibre hi ha, per tant, les idees que hem recollit de Dweck i Berger, segons les quals els professors experts han de ser inflexibles en la seva tasca de promoure l'esforç i l'orgull en treballar de valent. Tot i això, l'excel·lència i el creixement són objectius sense sentit si no van acompanyats d'un bon ensenyament en el qual sostenir-se. Serveix de ben poc demanar que un jove adopti aquesta filosofia si no li hem proporcionat les eines necessàries per dur-la a la pràctica. De fet, segons Muijs i Reynolds, la recerca demostra que «l'efecte dels bons resultats en l'autoconcepte és més fort que l'efecte de l'autoconcepte en els bons resultats».[3] Dit en altres paraules: ensenyeu bé als vostres alumnes i obtindran bons resultats, i si obtenen bons resultats es consideraran a ells mateixos com a bons alumnes. Per tant, una ètica escolar d'excel·lència i creixement només es pot crear mitjançant un ensenyament molt bo que desemboqui en un aprenentatge autèntic.

Un informe exhaustiu del Sutton Trust titulat *What Makes Great Teaching?* afirma que les dades empíriques demostren que moltes

3. Daniel Muijs i David Reynolds, *Effective Teaching: Evidence and Practice*, 3a. ed. (Londres: Sage, 2011), p. 188.

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 20 21/4/21 10:02

formes d'ensenyament molt esteses són ineficaces a l'hora de millorar els resultats dels alumnes.[4] Els autors consideren que les següents estratègies són mites que tenen molt poc efecte en l'aprenentatge: omplir d'elogis els estudiants que tenen mals resultats; estimular els estudiants perquè descobreixin les idees pel seu compte; agrupar per capacitats; usar la relectura com a instrument de revisió; intentar millorar la motivació abans d'ensenyar el contingut; ensenyar basant-se en l'estil d'aprenentatge de l'alumne; i la idea que l'aprenentatge actiu t'ajuda a recordar. En canvi, hi ha dos factors lligats amb els millors resultats escolars, que són:

- **El coneixement del contingut**. Els professors que dominen molt bé la matèria que imparteixen aconsegueixen tenir més efecte en l'aprenentatge dels alumnes. També és important que els professors entenguin com pensen els alumnes sobre el contingut i que sàpiguen identificar les idees falses sobre el tema que ensenyen.

- **Qualitat docent**. Això inclou fer preguntes oportunes i servir-se de l'avaluació per part de professors. Les activitats pràctiques concretes, com revisar l'aprenentatge previ, proporcionar respostes model per als alumnes, deixar el temps adequat perquè la pràctica serveixi per incorporar capacitats de manera consolidada i introduir progressivament els coneixements nous (mitjançant la teoria de la bastida —*scaffolding*—) també s'ha comprovat que milloren el rendiment.

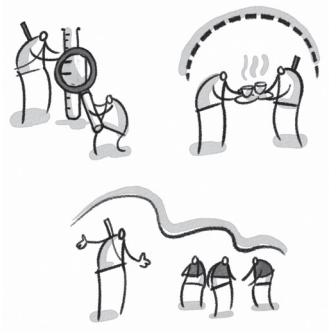

4. R. Coe, C. Aloisi, S. Higgins i L. E. Major,, *What Makes Great Teaching? Review of the Underpinning Research* (Londres: Sutton Trust, 2014). Consultable a: http://www.suttontrust.com/wp-content/uploads/2014/10/What-makes-great-teaching-FINAL-4.11.14.pdf.

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 21 21/4/21 10:02

Seria un error adoptar aquests descobriments acríticament i de qualsevol manera. L'experiència dels autors d'aquest llibre ha demostrat una vegada i una altra que els centres no haurien de subestimar mai la saviesa pràctica del professor dins de l'aula. És fonamental la presa de decisions quotidiana, basada en anys de pràctica i de reflexió. Els factors circumstancials també tenen una gran influència. El bon ensenyament no té un únic aspecte; presenta moltes variacions d'un centre a un altre, de matèria a matèria i d'aula a aula. El que et fa un professional exemplar en el teu medi potser no et farà exemplar en un altre lloc. No cal dir que també seria un greu error passar per alt els descobriments destacats en l'informe del Sutton Trust; les idees que s'exposen en aquest llibre se sostenen sobre aquestes dades empíriques i les d'altres fonts, com les que aporta la psicologia cognitiva.

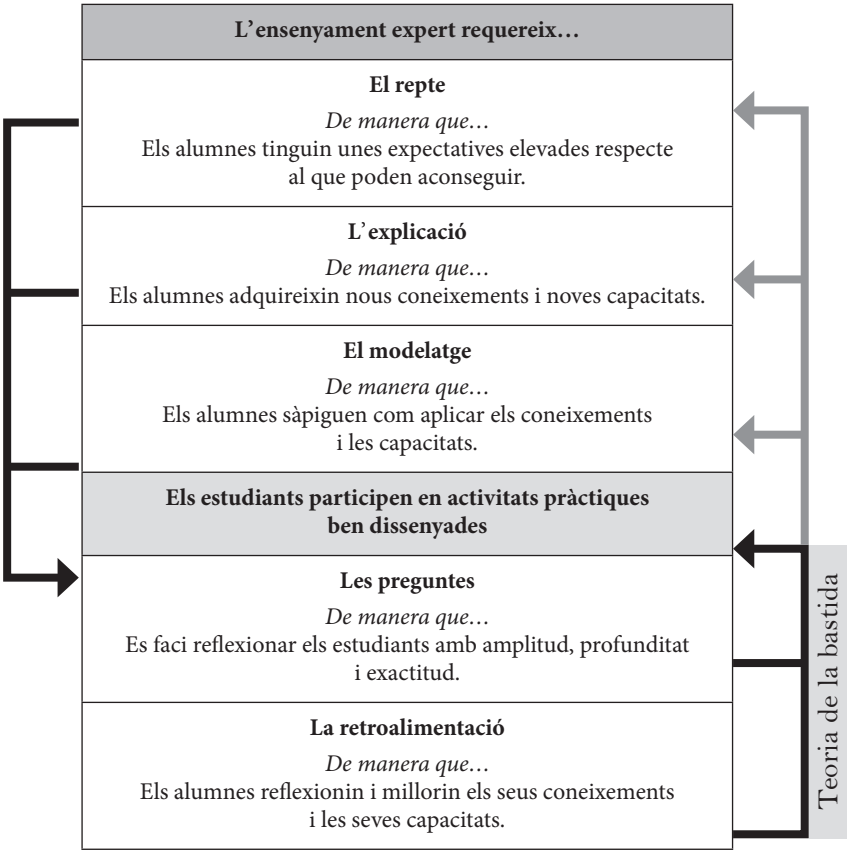
En conseqüència, aquest llibre combinarà tres aspectes a l'hora d'arribar a una definició de què és l'ensenyament efectiu: el que indiquen els resultats de la recerca; el que hem après de companys del nostre centre i de la creixent comunitat educativa *online* ens ha servit d'inspiració; i, sobretot, el que no parem d'aprendre de les nostres experiències diàries com a professors.

Ens hem centrat en sis principis pedagògics interrelacionats. Inspirats en el llegendari grup de rock Led Zeppelin, el nostre és un plantejament «ajustat però balder». Hem destacat uns quants elements essencials de l'ensenyament brillant, però us deixem llibertat per aplicar-los i lligar-los entre ells com us convingui.

Els principis funcionen de la manera següent:

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 22 21/4/21 10:02

El primer principi, el *repte*, és la força impulsora de l'ensenyament. Només si proporcionem als nostres alumnes tasques que els comportin dificultats i si tenim en ells unes expectatives altes, podrem fer-los anar més enllà del que actualment ja saben i poden fer. En el capítol 1 ens centrarem en aquest punt.

Els reptes conformen les *explicacions* del professor, que consisteixen en la comunicació de conceptes i idees noves. La gràcia és aconseguir que idees enrevessades i abstractes apareguin com a clares i concretes a les ments dels alumnes. Com que és molt difícil fer-ho bé, aprofundim en l'art i la ciència d'explicar per part del mestre en el capítol 2.

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 23 21/4/21 10:02

En el capítol 3 passem al *modelatge*. Això comporta introduir els estudiants en els problemes i els procediments, demostrar-los quins son els mètodes i els processos mentals que ben aviat hauran d'aplicar ells mateixos. També inclou l'ús de treballs exemplars.

Sense l'activitat *pràctica* tot el que aprenen els alumnes seria fragmentari i insegur. Tot plegat ho han de portar a la pràctica, i repetir-ho moltes vegades mentre avancen cap a la independència. Al capítol 4 ens centrem en els descobriments fets per les ciències cognitives. No cal dir que la pràctica és l'eix al voltant del qual giren les altres quatre estratègies. No pot ser d'altra manera, perquè la pràctica desenvolupa un element fonamental de l'aprenentatge: la memòria.

Els alumnes han de saber cap on van i com hi arribaran. Sense *retroalimentació*, el nostre cinquè principi, del qual ens ocupem en el capítol 5, la pràctica seria poc més que «fer els deures». La retroalimentació que donem als alumnes ens serveix perquè segueixin el camí correcte i la retroalimentació que rebem dels alumnes ens ajuda a modificar les nostres futures pràctiques. I així el cicle continua…

El capítol 6 ens porta al nostre últim principi: les *preguntes*. Preguntar, igual que explicar, és un art. Serveix per a moltes finalitats: ens permet mantenir els alumnes ben encaminats comprovant que no interioritzin nocions errònies i fomentant la reflexió més profunda sobre el contingut de què es tracta.

Finalment, en el capítol 7 ens ocupem de com els equips directius poden desenvolupar sistemes i estructures que permetin que un clima d'excel·lència i creixement arreli i floreixi. Hi hem inclòs diversos estudis de cas entre els quals n'hi ha uns quants dels equips directius més influents del Regne Unit.

L'aplicació d'aquests sis principis té com a objectiu final aconseguir que els estudiants siguin independents. La idea d'un «aprenentatge independent» sovint és malinterpreta: la independència és un resultat desitjable de l'ensenyament, no una estratègia de l'ensenyament pròpiament dita. La nostra feina és ensenyar els alumnes en comptes d'encreuar els dits esperant que aprenguin pel seu compte. L'organització de les classes i les relacions que s'hi estableixen són també d'importància

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 24 21/4/21 10:02

fonamental, encara que no són el tema d'aquest llibre. Si la classe no té un bon clima, és improbable que cap dels principis que hem enumerat tingui gaire efecte. Així i tot, la recerca demostra que algunes vegades, fins i tot si un alumne treballa de valent i està ben concentrat, no aconsegueix aprendre.[5]

Així doncs, com es relacionen aquests sis principis entre ells? Doncs per ser sincers, no es tracta d'un cicle ben definit que puguem seguir en cada classe. L'aprenentatge és un procés molt complex. Té alts i baixos en els curs de les lliçons, durant els esquemes de treball i al llarg dels anys. De fet, la classe dividida en les tres parts que tots coneixem (presentació del tema, exposició general i recapitulació) és irremeiablement simplista. Hi ha cicles d'aprenentatge senzills i que en pocs minuts s'han completat. D'altres són molt més llargs i requereixen dues, tres o més classes. I, finalment, n'hi ha d'altres que són complicats i turbulents, en què s'ha de repetir l'explicació i el modelatge mentre els alumnes s'esforcen per millorar els nous coneixements i capacitats per mitjà de moltes activitats pràctiques i de retroalimentació. Algunes seqüències seran tan ràpides i senzilles que no caldrà recórrer als sis principis. Però n'hi haurà que els exigiran tots.

Explicar a un jove com s'escriu *cruïlla* pot ser cosa de minuts («Quan dos carrers es creuen hi ha sempre una cruïlla!»); a l'explicació s'hi haurà d'afegir alguna activitat pràctica fent servir la paraula en el seu context. En canvi, ensenyar a la mateixa criatura a escriure un discurs requerirà una seqüència més àmplia. Caldrà posar alt el nivell d'exigència per presentar als alumnes discursos molt influents (com ara els d'Elisabet I, Winston Churchill o Martin Luther King, potser). Aquests discursos serviran com a exemples que els inspiraran en la seva escriptura, però també haureu de fer un modelatge que expliciti alguns aspectes clau de l'escriptura de discursos: un començament impressionant, una argumentació ben fonamentada, un final potent. Els alumnes hauran de practicar aquestes característiques per separat i

5. Graham Nuthall, *The Hidden Lives of Learners* (Wellington: New Zealand Council for Educational Research Press, 2007), p. 24.

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 25 21/4/21 10:02

rebre retroalimentació sobre els resultats que van obtenint abans d'embarcar-se en l'escriptura d'un discurs complet. Com a conseqüència de la vostra retroalimentació pot ser que reescriguin la feina que han fet. En cada etapa del treball, els haureu anat fent preguntes per descobrir què han entès per estimular-los a reflexionar més.

Bona part d'aquest llibre està dedicada a parlar de les estratègies de planificació, transmissió i avaluació que donen vida a cada un dels sis principis. Per exemple, hi ha deu estratègies per portar a la pràctica el capítol 4, entre les quals hi ha «La força del tres», la importància de la repetició, «Incorpora-les», sobre la planificació a llarg termini de pràctiques regulars de conceptes importants, i «Aparella'ls», una estratègia en què els alumnes es donen suport oralment els uns als altres mentre practiquen la redacció. Cada capítol comença amb dues situacions típiques. Són situacions fictícies, però que estan basades en problemes que els autors, i molts altres professors, ens trobem quotidianament.

Tenim l'esperança que triareu les estratègies que considereu més convenients. Mentre que un mestre podrà fer servir totes les estratègies amb èxit, a un altre no n'hi haurà cap que li acabi de resultar. El que compta sobretot és com i per què s'apliquen. S'hauran d'adaptar i perfeccionar per ajustar-se al contingut que cadascú ensenyi i als alumnes que tingui.

Proposem que tota planificació comenci amb la pregunta: quin és el contingut que em proposo ensenyar als alumnes que tinc al davant? En aquest moment és quan els principis i les estratègies que els donen suport entren en joc. Suggerim adoptar les estratègies individuals com a idees en brut que s'han d'ajustar, modificar i combinar per adaptar-se a la matèria de cada professor i a la seva manera d'ensenyar. Procureu captar-ne l'essència, l'esperit, en comptes d'intentar aplicar-les com si fossin normes estrictes. No us proposem pas un mètode d'ensenyament en què tot està reglamentat i en el qual no s'ha de pensar.

Una línia argumental convincent suggereix que les estratègies docents genèriques, com les que proposem en aquest llibre, són una distracció: que la pedagogia és més efectiva quan s'ocupa d'una matèria determinada. En general hi estem d'acord: la transmissió de contin-

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 26 21/4/21 10:02

guts ha de ser la nostra preocupació principal. Tot i això, hi ha uns quants elements fonamentals de l'ensenyament i l'aprenentatge dels quals hem de ser conscients. Per això cada capítol comença amb una descripció del principi que s'hi exposa i una justificació del seu funcionament, i després es tracten les estratègies pràctiques. Un cop s'hagin entès els conceptes essencials, podreu decidir quines estratègies s'adapten al contingut que impartiu.

Esperem que us agradi el nostre llibre i que la lectura us sigui tan inspiradora com ho ha estat per a nosaltres l'ensenyament que l'ha inspirat. I, sobretot, esperem que us recreeu construint i mantenint una cultura del creixement i l'excel·lència amb els vostres alumnes. No hi ha dubte que ensenyants com el professor Clarke no són relíquies del passat.

* * *

Aquest llibre està dedicat als fantàstics professors i alumnes, del passat i del present; la seva feina a la Durrington High School ens serveix d'inspiració i estímul cada dia. Si no haguéssim pogut aprendre de vosaltres, aquest llibre no es podria haver escrit; per tant, gràcies. El recent augment de xarxes de professors —a través de Twitter i dels blogs— ha fet que ens relacionéssim amb una infinitat d'educadors de tot el món que treballen en una gran varietat de contextos. Gràcies de tot cor; és ben cert que seiem a espatlles de gegants.

En Shaun vol donar un agraïment molt especial a l'equip directiu de Durrington pel seu sentit de l'humor brillant, el seu suport i el seu ferm compromís amb l'excel·lència. Sou una inspiració per a mi i tinc la sort de treballar al vostre costat i d'aprendre de vosaltres. Per sobre de tot, voldria donar les gràcies a la meva preciosa dona Lianne i als meus quatre esplèndids fills, May, Finn, Eve i Jude. Sou el meu món i us estimo moltíssim a tots.

L'Andy voldria fer un reconeixement especial a l'equip de llengua i literatura de Durrington. El vostre bon humor, la vostra simpatia i les vostres ganes de fer el millor per als nostres alumnes han suposat

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 27 21/4/21 10:02

deu anys meravellosos. Però sobretot m'agradaria donar les gràcies a la Donna i a en George. A la Donna pel teu amor, paciència i per suportar que hagi estat tan absent durant la redacció d'aquest llibre. I a en George per la teva incansable alegria. Em feu feliç cada dia.

Eumo_Fes_que_classe_funcioni_2021_02.indd 28 21/4/21 10:02